

Asia Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin

Hakija X

Annettu 22.5.2012

Tiivistelmä

Rakennus ja rakennuspiirustukset eivät ilmentäneet tekijänsä omaperäisiä luovia valintoja siinä määrin, että rakennus ja rakennuspiirustukset olisivat olleet tekijänoikeuslain 1 §:n tarkoittamia teoksia.

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija pyytää tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, ylittävtkö hänen piirtämänsä rakennus ja sen rakennuspiirustukset teoskynnyksen ja saavatko ne siten tekijänoikeussuojaa.

Hakija kertoo suunnitelleensa perheensä asuintalon. Talo ei ole hakijan mukaan kopio tai muunnelma mistään talosta. Suunnittelun lähtökohtana on ollut hakijan perheen toive uniikista ja yksilöllisestä omakotitalosta. Hakijan tontti sijaitsee kaupungin kaava-alueella, jossa on varsin haastavat kaavamääräykset. Osittain tästä syystä suunnittelu oli hakijan mukaan työläs prosessi. Hakija käytti talon suunnitteluun noin neljä kuukautta. Saatuaan suunnitelmat valmiiksi hakija piirrätti ne puhtaaksi ja kilpailutti useita eri suurelementtitoimittajia. Elementtitoimittajaksi valikoitui Teri-talot Oy (jäljempänä Teri-talot). Talo valmistui ja hakija perheineen muutti siihen asumaan pääsiäisenä 2011. Tämän jälkeen hakija huomasi, että naapuritontille haettiin rakennuslupaa hakijan piirustusten mukaiselle talolle. Hakijan naapuri oli ilmoittanut Teri-taloille, että hänellä on hakijan suostumus samanlaisen talon rakennuttamiselle viereiselle tontille. Hakija ei ole tällaista suostumusta antanut.

Teri-talot suostui tekemään joitain muutoksia hakijan naapurin talon piirustuksiin. Ensimmäinen versio oli julkisivujen sekä sisätilojen osalta lähes identtinen hakijan piirustusten kanssa. Nykyinen versio naapurin talosta on niistä hieman muokattu.

Talon malli, muoto ja yleisilme ovat edelleen hyvin samankaltaisia. Talot ovat kadun suunnalta edelleen lähes identtiset. Muut kadun talot ovat kaikki hyvin erilaisia keskenään.

Hakija on liittänyt lausuntopyyntöönsä kuvamateriaalia lausuntopyynnössä mainituista molemmista rakennuspiirustuksista ja rakennuksista.

VASTINEET

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Teri-taloille mahdollisuuden antaa vastine asiassa. Vastineessaan Teri-talot toteaa, että molemmat kyseessä olevat talot perustuvat suurelta osaltaan käyttötarkoituksensa mukaisiin luonnollisiin ja teknisiin ratkaisuihin. Talojen suunnittelu ja rakenteet palvelevat käytännöllistä tarvetta ja niiden pohjana ovat perinteiset Suomessa käytössä olevat talomallit. Teri-talojen mukaan talot ovat keskenään pieneltä osaltaan samankaltaisia, mutta taloissa on huomattavaa yhtäläisyyttä lukuisten muiden vastaavien suomalaisten talojen kanssa. Teri-talot hyödyntää toiminnassaan ja suunnittelussaan usein rakenteita ja ratkaisuja, jotka ovat yleisesti tunnettuja. Muunlainen toiminta ei olisi Teri-talojen mukaan mahdollistaakaan, koska taloista ja niiden rakenteista ei käytännössä voi tehdä kaikilta osiltaan uniikkeja.

Teri-talot toteaa olevan valitettavaa, että samankaltaiset talot ovat lähekkäin samalla alueella. Tämä ei ole ollut Teri-talojen tarkoitus, mutta Teri-talot ei katso toimineensa vastoin sopimuksia tai säännöksiä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Rakennuksen ja rakennuspiirustusten tekijänoikeussuoja

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoi-

keussuojaa saavat esimerkiksi selittävät piirrokset sekä kuvataiteen ja rakennustaiteen teokset.

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaiselta teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Luova työ ilmenee tekijän tekemissä valinnoissa työn valmistusprosessin aikana. Riittävän omaperäisten valintojen tuloksena syntyvä työ ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Tässä arvioinnissa keskeinen seikka on kyseisen työn vertailu luomisprosessin alussa jo olemassa oleviin, samanlaisiin aikaansaannoksiin. Mikäli luomishetkellä on olemassa useita samanlaisia aikaansaannoksia, joissa on kyseisille aikaansaannoille tyypillisiä muotoja tai muita elementtejä, on vaikeampaa kuin päinvastaisessa tilanteessa tehdä vastaavanlainen omaperäinen työ. Tuotteiden eroja arvioitaessa on arvioitava myös sitä, missä määrin tekijän on ollut mahdollista tehdä luovia valintoja ja siten tehdä aikaisempiin aikaansaannoksiin verrattuna erilainen lopputulos.

Teoksen osa saa tekijänoikeussuojaa, jos se teoksesta erillään tarkasteltuna ylittää teostason eli osaa sellaisenaan voidaan pitää ilmauksena tekijänsä henkisestä luomistyöstä. Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, periaatteita tai tietoja, vaan sitä ilmenemismuotoa, johon ne on teoksessa saatettu. Tekijänoikeussuoja ei siten estä esimerkiksi jonkin idean hyödyntämistä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.

Korkein oikeus on käsitellyt rakennuksen tekijänoikeutta ratkaisussa 1988:4. Ratkaisu ei anna suoranaista oikeusohjetta lausuntopyynnössä käsiteltyyn tapaukseen, mutta korkein oikeus totesi, että rakennuspiirustukset voivat saada suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaisina selittävinä piirustuksina, vaikka niiden mukaan tehty rakennus ei ilmenemismuodoltaan ylittäisikään teoskynnystä.

Tekijänoikeusneuvosto katsoi lausunnossaan TN 2009:14, että huvila ylitti teoskynnyksen ja oli tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu rakennustaiteentuotteena suojattu teos.

Omaperäisyys ilmeni erityisesti rakennusten ja paikan suhteessa, rakennuksissa toteutetun puun ja lasin yhdistelyssä sekä yksityiskohdissa ja kiintokalusteissa. Nämä yhdessä muodostivat arkkitehtonisen kokonaisuuden. Lausunnossa TN 2007:8 tekijänoikeusneuvosto totesi, että rakennuspiirustusten kuvaama rakennus on ulkoiselta hahmoltaan tavanomainen suomalainen talo. Piirustukset tai niiden kuvaama rakennus eivät olleet tekijänoikeudella suojattuja.

Rakennuksen tekijänoikeussuojasta on oikeuskirjallisuudessa todettu mm., että "Arkkitehtoniset teokset ovat suojattuja sikäli kuin ne rakennuksen suunnittelun ja sijoituspaikan tahi sen yksityiskohtien (huoneiden asettelu, valaistussuhteet, porraskäytävien luku, mukavuudet) puolesta edustavat jotakin taiteellista lisää. Tavallisimmin tämä lisä ilmenee rakennuksen julkisivussa, mutta saattaa käydä ilmi myös portista, ovista jne. – –." (Kivimäki T.M., "Uudet tekijänoikeus- ja valokuvauslait", s. 28).

Rakennuspiirustukset luetaan rakennustaiteen tuotteisiin, joten ne voivat nauttia tekijänoikeussuojaa, mikäli niiden voidaan itsenäisesti katsoa ylittävän teoskynnyksen. (ks. esim. Pirkko-Liisa Haarmann, "Tekijänoikeus ja lähioikeudet" 2005 s. 85).

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut asiaa sille toimitettujen rakennuspiirustusten ja kuvamateriaalin perusteella ja katsoo, että hakijan rakennuspiirustuksia voidaan pitää alalla tavanomaisina piirustuksina ulkoasunsa ja teknisen toteutuksensa puolesta. Niiden kuvaama rakennus on ulkoiselta hahmoltaan tavanomainen suomalainen talo. Piirustukset ja niiden kuvaama rakennus eivät ole siinä määrin itsenäisiä tai omaperäisiä, että niitä voitaisiin pitää tekijänoikeussuojan piirissä olevina teoksina.

Koska kyseessä ei ole tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos, tekijänoikeuslaki ei estä rakennuspiirustusten käyttämistä ja rakennuksen rakentamista piirustusten perusteella.

Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta eikä siitä, mitä osapuolten välillä on mahdollisesti sovittu.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Eija Hinkkala, Tuula Hämäläinen, Pirjo Kontkanen, Mari Lampenius, Kirsi-Marja Okkonen, Pekka Pulkkinen, Risto Ryti, Pekka Sipilä, Markku Uotila, Hannele Vertainen ja Martti Virtanen.